

З А Х Т Ј Е В
ЗА ДАВАЊЕ САГЛАСНОСТИ НА ИЗВЈЕШТАЈ О УРАЂЕНОЈ
ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Шифра за идентификацију дисертације: 1619/06

Шифра УДК (бројчано): 811.163.41'366.55

Web адреса на којој се налази извјештај Комисије о научној заснованости теме:
www.filozof.org

СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

Молимо да у складу са чл. 71. Закона о високом образовању и члана 57. Статута Универзитета дате сагласност на урађену докторску дисертацију:

Назив дисертације: Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику

Научна област УДК (текст): Компарације у српском језику

Презиме и име кандидата: мр Сања Куљанин

Ментор и састав комисије за оцјену дисертације: др Милош Ковачевић, редовни професор, др Срето Танасић, редовни професор, др Миланка Бабић, ванредни професор.

Главни допринос дисертације (текст до 100 ријечи) Резултати докторске дисертације мр Сање Куљанин су:

Докторска дисертација мр Сање Куљанин Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику представља оригинално научно дјело, с обзиром на више критеријума: а) у њој је први пут дат научни критички преглед све релевантне општелингвистичке и србистичке, односно сербокroatистичке литературе о теорији компарације и компаративним конструкцијама; б) у њој је први пут монографски анализирана перифрастичка компарација у србистици и/или сербокroatистици, в) у њој је понуђена научно утемељена класификација и поткласификација структурно-семантичко-стилистичких типова перифрастичке компарације у српском књижевном (стандардном) језику, г) у њој је на нивоу монографске обраде први пут вршена анализа компарације у функционалностилски разнообразном корпусу, из чега су проистекли и функционалностилски релевантни резултати. Једном ријечју, дисертација мр Сање Куљанин Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику доноси велики број и теоријски и емпиријски врло значајних резултата, чиме оправдава оцјену успјешно урађене докторске дисертације.

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме и име кандидата : мр мр Сања Куљанин

Назив завршеног факултета: Филозофски факултет у Сарајеву

Одсјек, група, смјер: Одсјек за јужнословенске језике

Година дипломирања: 1983.

Назив специјализације: -

Назив магистарске тезе: Граматичке и прагматичке особине партикула у дјелима Милисаве Савића и Радослава Братића

Научно подручје: Лингвистика

Година одбране: 2006.

Факултет и мјесто: Филозофски факултет Пале

Број публикованих радова (навести референце за три најважнија рада кандидата из научне области из које је дисертација): (13)

1) *Квантификативне партикуле у ријечицама Радослава Братића и Милисаве Савића*, Зборник за српски језик, књижевност и умјетност, бр. 6, Бањалука, 2006, 312-324

2) *Класификација партикула у грамаичкој и научној србистичкој лингвистици*, Радови Филозофског факултета у Источном Сарајеву, бр. 7, Филозофски факултет у Источном Сарајеву, 2006.

3) *Употреба великог слова*, Радови Филозофског факултета у Источном Сарајеву 5/2003, Филозофски факултет у Источном Сарајеву, 2003, стр. 279-285

Назив и сједиште организације у којој је кандидат запослен: Филозофски факултет
Пале

Радно мјесто: Виши асистент

**ПОТВРЂУЈЕМО ДА КАНДИДАТ ИСПУЊАВА УСЛОВЕ УТВРЂЕНЕ ЧЛ. 71.
ЗАКОНА О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ.**

У прилогу достављамо: - Извјештај Комисије о оцјени о урађеној докторској
дисертацији
- Одлуку Наставно-научног вијећа високошколске
установе о усвајању извјештаја дисертације

ДЕКАН

Проф. др Миланка Бабић

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВИЈЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА
У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

На 175. сједници Наставно-научног вијећа Филозофског факултета у Источном Сарајеву, одржаној 8.12. 2011. године, изабрани смо у комисију за оцјену урађене докторске дисертације *Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику* кандидаткиње мр Сање Куљанин. Захваљујући на повјерењу, Вијећу подносимо сљедећи

ИЗВЈЕШТАЈ

1. Структура дисертације

Докторска дисертација мр Сање Куљанин има 220 страница текста нормалног компјутерског (1,5) прореда, који је структурисан у сљедећих дванаест поглавља: 1) *Увод* (стр. 1-8), 2) *Компарација као граматичка категорија* (9-10), 3) *Компаратив* (10-15), 4) *Перифрастички компаратив* (16-51), 5) *Модификације у оквиру компаратива* (52-73), 6) *Суперлатив* (74-98), 7) *Градација у оквиру суперлатива* (99-113); 8) *Експресивне суперлативне синтагме* (114-125); 9) *Лексеме са градационим значењем* (126-193); 10) *Закључак* (194-203); 11) *Извори* (204-206); 12) *Литература* (207-220).

Поглавље насловљено као *Увод* даје заправо увид у досадашња граматичка и научна разматрања градације прије свега у србистици и/или сербокроатистици. Тај својеврсни приказ историјата писања о компарацији (уз навођење најрелевантнијих ставова из граматичке литературе) показује да граматичка литература једнострано и стереотипно приступа компарацији придјева и прилога и начину дефинисања облика компарације, јер се углавном обрађује релативна компарација, а апсолутна се и не помиње или се веома штуро приказује, иако је таква компарација веома фреквентна у различитим сферама језичке употребе језику. Осим тога, показује се да чак ни термини синтетичка и аналитичка компарација нису заступљени у нашим граматикама, с тим да се у њима

заправо само говори о синтетичкој компарацији, а аналитичка готово да се и не помиње.

Докторанткиња је, уз то, у уводу дала и својеврстан однос категорије компарације према сродним и/или додирним семантичко-стилистичким категоријама, какве су: поређење, градација, антонимија, квантификација и/ли количина, интензитети ексцесивност.

Поглавље *Компарација као граматичка категорија* заправо служи као својеврстан катафорски пледоаје за навођење критеријума граматикализације компарације. Наиме, у овом се кратком поглављу упознајемо са облигаторним граматичким карактеристикама компаративних *еквативних* и *диферентивних* компаративних конструкција, као јединим граматикализованим морфосинтаксичким формама компарације. Ово је поглавље тако отворило структурно отворило текст дисертације, према обради типа компаративних конструкција првенствено преко критеријума компаратива и суперлатива као граматикализованих степена компарације.

Поглавље *Компаратив* структурисано је у два потпоглавља. Тако се најприје у оквиру синтетичког компаратива на основу критеријума структурне (не)факултативности одредбенице, издвајају, дефинишу, и уз навођење корпусног материјала освјетљавају конструкције релативног и апсолутног компаратива, а да би се преко њих указало на специфичности перифрастичког компаратива, коме је посвећено следеће поглавље.

Перифрастички компаратив, чија анализа се проводи у четвртном поглављу, разматра се у оквиру пет критеријално издвојених потпоглавља, у којима се, уз навођење ексцерпцијом добијених примјера, освјетљава, с обзиром на све научно релевантне критеријуме, проблематика компарације индеклинабилних придјева, па реализација перифрастичког компаратива у поредбеној синтаксичкој конструкцији, с тим да се унутар тих конструкција издвајају подтипови климактичког и антиклимактичког компаратива (ови други разматрани још и диференцијално с обзиром на критеријум потврђених и негираних лексема).

У петом поглављу насловљеном *Модификација у оквиру компаратива* анализира се семантичка модификација компаративних облика придјева или прилога, како а) партикулама (и то партикулама: *све, још и што*), и б) прилозима (и то прилозима: *мало, много, знатно, далеко, ништа, нешто*) као ненумеричким релативним квантификаторима. Наведени типови модификатора значења компаратива, богато илустровани примјерима, описани су детаљно, при чему су издвојене све карактеристичне диференцијалне црте између свих у анализу укључених

ЧмодификатораЧ, односно компаративних конструкција с датим модификаторима. нека за потврду послужи само докторанткињин закључак о начину модификације компаративних ријечи партикулама: ЧПартикуле *све*, *још* и *што*, свака на свој начин, модификује компаратив придјева и прилога испред којих стоје. У такву конструкцију партикула *све* укључује конотацију итеративности, скаларности, континуираног повећања или опадања интензитета неке особине, а присуство партикуле *све* у овим примјерима је обавезно, а не факултативно. Основна функција партикуле *још* јесте појачавање интензитета компаративног значења, а партикула *што* указује на настојање да особина изражена компаративом буде исказана у најјачем степену, тј. усмјерена је на крајњи максимални, односно минимални степенЧ.

Шесто поглавље бави се *Суперлативом*, с тим да је тежиште анализе на типовима перифрастичког суперлатива, чије су форме бројније и разноврсније не само од форми синтетичког суперлатива него и од форми моделски једнообразног перифрастичког компаратива. Тако докторанткиња перифрастичке суперлативе форме раздјељује на форме Перифрастички силазни суперлатив, и форме реченичног или синтаксичког суперлатива. У раду су издвојене све форме, дати њихови модели, за потврду наведен велики број примјера, и сваки од модела описан с обзиром на своје нужне синтаксичко-семантичке особине, и то и понаособно и релационо, тј. у односу на друге моделе.

Седмо поглавље бави се *Градацијом у оквиру суперлатива*, која је на основу формално-семантичких критеријума раздијељена на: а) еквативни инклузивни суперлатив, б) диферентивни инклузивни суперлатив, в) апсолутни диферентивни суперлатив, и г) релативни ексклузивни суперлатив, с тим да је сваки од издвојених типова анализиран с обзиром на све релевантне критеријуме: лексиколошке, синтаксичке, семантичке и стилистичке.

А управо је осмо поглавље Ђ *Експресивне суперлативне синтагме* Ђ посвећено анализи три модела експресивних, приоритетно стилистички условљених суперлативних синтагми, типа а) *јунак над јунацима*, б) *питање свих питања*, и в) *сам самцијат*.

Девето, једно од најопширнијих поглавља бави се анализом *Лексема са градационим значењем*, заправо анализом компаративних синтагми у којима се компаративно значење остварује захваљујући лексемама са градационим значењем. У овом дијелу рада анализиране су придјевске и прилошке синтагме са лексичком јединицом градационе семантике као подређеним чланом, а надређени члан је позитив придјева или прилога. Поткласификација типова градационог као перифрастичког компаративног значења извршена је према степену израженог својства лексеме, тј.

према скали степена, интензитета као особини Чградационе лексемеЧ, и то у следеће четири (под)групе: 1) лексеме у функцији елативног значења или прекомјерног степена (*одвише, одвећ, (и)сувише, крајње, претјерано, надасве, енормно, екстремно, преко сваке мјере, до краја, до крајности*), 2) лексеме у функцији суперлативног значења или великог степена (*врло, веома, јако, изразито, изузетно; страшно, страховито, застрашујуће, ужасно, невјероватно, неизрециво, необично, драстично, ђаволски, врашки, проклето, смртно, мртав (уморан, озбиљан)*) и др., 3) лексеме са интегралном семом пуног степена (*потпуно, сасвим, посве, апсолутно, скроз наскроз, тотално, добро*), и 4) лексеме са интегралном семом непотпуног степена (*довољно, доста, прилично, скоро, малтене, углавном; недовољно, једва, донекле, мало, слабо, минимално, ни издалека*). У дисертацији су наведени примјери из корпуса и дате карактеристике сваке од наведених лексема градационог значења, односно карактеристике прилошких и придјевских конструкција с овим лексемама у вриједности конструкција перифрастичке компарације.

У *Закључку*, као посљедњем текстуалном поглављу (прије исцрпног списка извора и литературе) дат је својеврстан сажетак истраживања, првенствено резимирањем темељних особина издвојених и у раду корпусно потврђених и критеријално вишеаспектно освијетљених моделе перифрастичке компарације у савременом српском језику.

На основу *списка извора и цитиране литературе*, датих на крају дисертације, види се да је анализа провођена на функционалностилски разнообразном корпусу (корпус су чинила дјела из различитих функционалних стилова српског стандардног језика, а највише их је, нормално, из двају најзначајнијих: књижевноумјетничког и публицистичког), и да је докторанткиња консултовала сву релевантну литературу о компарацији, не само србистичку и/или сербокroatистичку него и ону општелингвистичку.

2. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области

Докторска дисертација мр Сање Куљанин *Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику* припада системсколингвистичким истраживањима из области савременог српског језика, и то: *морфолошког и морфосинтаксичког система савременог српског језика*. Ако се зна, а што је и у прегледу структуре дисертације истакнуто, да се ни сам појам перифрастичке компарације готово не јавља у србистичкој и/или сербокroatистичкој граматичкој литератури, а да је број модела

перифрастичке компарације неупоредиво већи и семантичко-стилистички сложенији од модела аналитичке компарације о којима граматике једино и говоре, то на најбољи начин показује какав је значај и научни допринос ове дисертације. Ово је прва монографска обрада свих граматичких модела перифрастичке компарације у српском језику (или тачније речено у србистици и/или сербокroatистици уопште).

Анализи перифрастичке компарације мр Сања Куљанин приступила је вишеаспектно, дајући опис перифрастичких компаративних форми и са становишта форме, и са становишта њихове семантике и са стилистичког становишта, и то на основу богатог разнофункционалног корпуса савременог српског језика.

Резимирајући речено, дисертација мр Сање Куљанин *Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику* представља значајан допринос освјетљењу једног до сада мало освјетљеног дијела морфолошког и морфосинтаксичког система савременог српског језика.

3. Урађена докторска дисертација је резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Докторска дисертација мр Сање Куљанин *Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику* урађена је према врло строгим критеријумима системсколингвистичке анализе. Наиме, докторанткиња је детаљно освјетлила историјат питања, тј. дала врло прегледан приказ досадашњих научних резултата о компаративним јединицама, и то како оних општелингвистичких, тако и оних србистичких, односно сербокroatистичких. Из тако датог прегледа докторанткиња је јасно издвојила ријешена и неријешена теоријска и емпиријска питања компаративних конструкција. Као резултат свега тога јесте текст ове дисертације, чија се оригиналност огледа како у предмету анализе (прва монографско истраживање перифрастичке компарације у српском језику), тако и у хијерархизацији критеријума који су примијењени у анализи, и, што је најзначајније, у научно прихватљивим (што ће рећи на егзактним лингвистичким критеријумима заснованим) описима свих у раду издвојених а структурно или семантички диференцираних типова перифрастичких конструкција. Зато се с правом може закључити да дисертација мр Сање Куљанин *Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику* представља *оригинални монографски научни лингвистички допринос србистици и/или сербокroatистици, а и самој славистици, чији је србистика интегрални научни дио.*

4. Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној области

Докоторанткиња мр Сања Куљанин до сада је објавила тринаест научних радова, од којих се готово сви могу сврстати у оригиналне научне радове:

- 1) *Квантитативне партикуле у приповијеткама Радослава Братића и Милисаве Савића*, Зборник за српски језик, књижевност и умјетност, бр. 6, Бањалука, 2006, 255-272.
- 2) *Класификација партикула у граматичкој и научној србистичкој литератури*, Радови Филозофског факултета Источно Сарајево, бр. 7, Филозофски факултет, Источно Сарајево, 2006.
- 3) *Употреба великог слова*, Радови Филозофског факултета Пале, 5/2003, Универзитет у Српском Сарајеву Филозофски факултет Пале, 2003, 279-285.
- 4) *Партикуле (не)очекиваности у приповијеткама Милисаве Савића и Радослава Братића*, Зборник радова Филозофског факултета Источно Сарајево, Филозофски факултет, Источно Сарајево, 2007.
- 5) *Проблеми компарације у граматицима српског језика, ккСто двадесет пет година високог образовања у Босни и Херцеговини кк*, Зборник радова са научног скупа (Пале, 19-20. мај 2007), Филозофски факултет Пале, Пале, 2008, 143-151.
- 6) *Експресивност партикула у Ћопићевим ккПричама испод змајевих крила кк*, Књижевност за децу у науци и настави, Посебна издања Научни скупови, књ. 3, Универзитет у Крагујевцу Педагошки факултет у Јагодини, Јагодина, 2008, 132-142.
- 7) *О интензификаторским партикулама у дјелима Милисаве Савића и Радослава Братића*, Зборник радова са И научног скупа младих филолога Србије одржаног 14. фебруара 2009. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, Савремена проучавања језика и књижевности, година 1/ књ. 1, Крагујевац, 2009, 61-75.
- 8) *Лексеме са градацијским значењем у придјевској синтагми ратне прозе Републике Српске*, Наука и настава на универзитету, Зборник радова са научног скупа (Пале, 17-18. мај 2008), Универзитет Источно Сарајево Филозофски факултет, Посебна издања Научни скупови, књ.3, том 1, Пале, 2009, 79-87.
- 9) *Аналитичке форме суперлатива у ратној прози Републике Српске*, Интердисциплинарност и јединство савремене науке, Зборник радова са научног скупа (Пале, 22-24. мај 2009), Универзитет Источно Сарајево Филозофски факултет, Посебна издања Научни скупови, књ.4, Пале, 2010, 77-85.
- 10) *Експресивност партикула у ратној прози Републике Српске*, Радови Филозофског факултета, филолошке науке, бр. 12, књ. 1, Универзитет у Источно Сарајеву Филозофски факултет, Пале, 2010, 479-491.

11) *Видови компарације у језику медија*, Наука и политика, филолошке науке, *Зборник радова са научног скупа (Пале, 22-23. мај 2010)*, Универзитет Источном Сарајеву Филозофски факултет, Посебна издања Научни скупови, књ. 5, том 1, Пале, 2011, 225-231.

12) Миланка Бабић и Сања Куљанин, *Лингвостилистичка анализа Бајке о батинама Бранка Попића*, Савремена књижевност за децу у науци и настави, Посебна издања, Научни скупови, књ. 10, Универзитет у Крагујевцу Педагошки факултет у Јагодини, Јагодина, 2010, 69-79.

13) *Интензификација компаратива у дјелима Милисави Савића*, у: Књижевно дело Милисави Савића, *Зборник радова са научног скупа одржаног у Рашки и Новом Пазару 17. и 18. јуна 2011*, Рашка, Нови Пазар, 2011, 149-162.

Сви објављени радови публиковани су или у релевантним научним часописима, у часописима с категоријом рецензирања радовима (какав је нпр. радови Филозофског факултета, који је у категоризацији Министарства просвете и науке републике Србије сврстан у водеће националне часописе), или пак у зборницима са међународних скупова и конференција, који такође подразумијевају рецензирање радова. Сви објављени радови мр Сање Куљанин, дакле, прошли су рецензентски поступак, што је на посредан начин и показатељ њихове научне вриједности. Због тога их овдје и нећемо шире представљати. Треба једино рећи да се види да се готово сви радови мр Сање Куљанин посредно или непосредно везују за тематику докторске дисертације, али и да представљају ауторку као научног радника који добро влада сисетмсколингвистичком теоријом и критеријумима лингвистичке анализе примјењивим на различите језичке јединице. Уза све то, треба рећи да је мр Сања Куљанин била и учесник у трима пројектима Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву, који су реализовани у оквиру Министарства науке Републике Српске, а то су:

1) *Менторство и менторска пракса у унапређивању квалитета наставе*, 2) *Језик ратне прозе Републике Српске*, 3) *Језичка култура у језику медија*.

5. Испуњеност обима и квалитета у односу на пријављену тему

Урађена и овдје анализирана докторска дисертација мр Сање Куљанин *Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику* анализом је обухватила све планиране садржаје. И не само да их је обухватила него је најчешће и научно утемељено освијетлила сва при пријави тезе претпостављена питања, проширујући их низом нових, што их је наметнуло како детаљно упознавање с литературом, тако и још више богат корпус на коме је вршена анализа. И обимом и

квалитетом урађена *дисертација Сање Куљанин испуњава све услове у односу на пријављену тему.*

6. *Научни резултати докторске дисертације*

Докторска дисертација мр Сање Куљанин *Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику* представља оригинално научно дјело, с обзиром на више критеријума: а) у њој је први пут дат научни критички преглед све релевантне општелингвистичке и србистичке, односно сербокroatистичке литературе о теорији компарације и компаративним конструкцијама; б) у њој је први пут монографски анализирана перифрастичка компарација у србистици и/или сербокroatистици, в) у њој је понуђена научно утемељена класификација и поткласификација структурно-семантичко-стилистичких типова перифрастичке компарације у српском књижевном (стандардном) језику, г) у њој је на нивоу монографске обраде први пут вршена анализа компарације у функционалностилски разнообразном корпусу, из чега су проистекли и функционалностилски релевантни резултати.

Једном ријечју, дисертација мр Сање Куљанин *Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику* доноси велики број и теоријски и емпиријски врло значајних резултата, чиме оправдава оцјену успјешно урађене докторске дисертације.

7. *Примјењивост и корисност резултата у теорији и пракси*

Перифрастичке компаративне конструкције неизостављив су дио граматичког описа било ког језика, па самим тим, што је овдје проведена анализа само потврдила, и српског језика. Докторска дисертација мр Сање Куљанин *Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику* својим резултатима биће од велике користи свим истраживачима граматичког, првенствено морфолошког и морфосинтаксичког система савременог српског језика, а посебно у обради поглавља о компарацији у граматицама српског језика. Будући да у досадашњим граматичком описима српског језика нема чак ни термина за овај тип компарације, а камоли да се дају његови типови и подтипови, дисертација мр Сање Куљанин представља добар научни основ за попуњу тог празног мјеста у систему граматичког описа српскога језика. *Резултати дисертације мр Сање Куљанин су, дакле, вишеструко примјењиви и у лингвистичкој теорији и у лингвистичкој пракси (посебно у уџбеницима савременог српског језика).*

8. *Начин презентирања резултата научној јавности*

Резултати докторске дисертације мр Сање Куљанин *Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику* биће јавности презентирани као и сви резултати докторских дисертација из филологије: преко научних радова саопштених на међународним и домаћим скуповима, преко научних радова објављених у релевантним лингвистичким (страним и домаћим) часописима, и у монографској књизи која ће бити штампана на основу текста докторске дисертације.

9. Закључак

Докторска дисертација мр Сање Куљанин *Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику* може се оцијенити као добро урађена докторска дисертација. Она представља оригинално научно дјело с обзиром на више критеријума: а) у њој је дат научни критички преглед све релевантне општелингвистичке и србистичке, односно сербокroatистичке литературе о теорији компарације и компаративним конструкцијама; б) у њој је први пут монографски анализирана перифрастичка компарација у србистици и/или сербокroatистици, в) у њој је понуђена научно утемељена класификација и поткласификација структурно-семантичко-стилистичких типова перифрастичке компарације у српском књижевном (стандардном) језику, и г) у њој је на нивоу монографске обраде први пут вршена анализа компарације у функционалностилски разнообразном корпусу, па се њени резултати могу примијенити на српски језик у цјелини.

Због свега наведеног Наставно-научном вијећу Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву предлажемо да прихвати овдје образложену позитивну оцјену докторске дисертације мр Сање Куљанин *Перифрастичке форме компарације у савременом српском језику*, и да докторанткињи одобри усмену одбрану дисертације пред комисијом која потписује овај извјештај.

Источно Сарајево, 12. 1. 2012.

К о м и с и ј а:

1. Др Милош Ковачевић, ред. проф.
Савременог српског језика и
Опште лингвистике на Филозофском
факултету на Палама

2. Др Срето Танасић, ред. професор
Савременог српског језика на
Филозофском факултету у Нишу

3. Др Миланка Бабић, ванредни. проф.
Савременог српског језика на
Филозофском факултету на Палама